Hvala, prijatelj Nužej Tolmaier

Jože Košnjek

med sosedi

Na pokopališču na Radišah nad Celovcem so v torek pokopali Nužeja Tolmaierja, narodnjaka, ki je vreden spomina tako Slovencev na Koroškem kot nas v Sloveniji. Julija je bil star 83 let. Kaj vse je ta preprost, marljiv in na trenutke trmast človek storil za Slovence na Koroškem. Ni klonil, ko so ga v tovarni, kjer je najprej delal, sodelavci, med katerimi so bili tudi posamezniki, ki so bili rojeni v slovenskih družinah, poniževali zaradi njegovega porekla. Njegova družina je bila zaradi narodne zavednosti med vojno izseljena in Nužej se je 23. julija leta 1942 rodil v izgnanstvu v taborišču Frauenaurach. Nemočni materi so hoteli novorojenčka vzeti, vendar je stric to preprečil ...

Kmalu se je vključil v delo slovenskih organizacij na Koroškem, še posebej Narodnega sveta koroških Slovencev in Krščanske kulturne zveze, katere tajnik je bil 40 let. Bil je tudi urednik Našega tednika, glasila Narodnega sveta koroških Slovencev, pobudnik za vsakoletno pevsko revijo Koroška poje, ki je postala največji pevski dogodek Slovencev na Koroškem, začetnik jezikovnih in literarnih taborov in delavnic, med njimi tudi v Ankaranu in na Rebrci. Ker se je zavedal, kako bogata je narodopisna dediščina Slovencev na Koroškem, je bil pobudnik ustanovitve Narodopisnega inštituta Urban Jarnik v Celovcu, ki uspešno deluje še danes. Poskrbel je tudi za njegove strokovno usposobljene sodelavce. Zaradi njega in njegovih poznanstev v Ljubljani, ki jih je znal izkoristiti tudi v času, ko odnosi med takratnima državama niso bili najboljši, je bilo za ohranitev slovenskega jezika in kulture na Koroškem storjeno marsikaj. Tudi Drabosnjakovega muzeja na Kostanjah brez njega ne bi bilo.

Njegovo delo je bilo opaženo. Narodni svet in Krščanska kulturna zveza sta mu podelila Tišlerjevo nagrado. Bil je prejemnik Peterlinove in Štrekljeve nagrade za zbiranje narodopisnega gradiva v besedi in pesmi. Koroški deželni glavar dr. Peter Kaiser pa mu je pred dvema letoma podelil veliki častni znak dežele Koroške.

Ker sva se dolgo poznala in sva bila prijatelja, je moje pisanje o Nužeju tudi osebno.

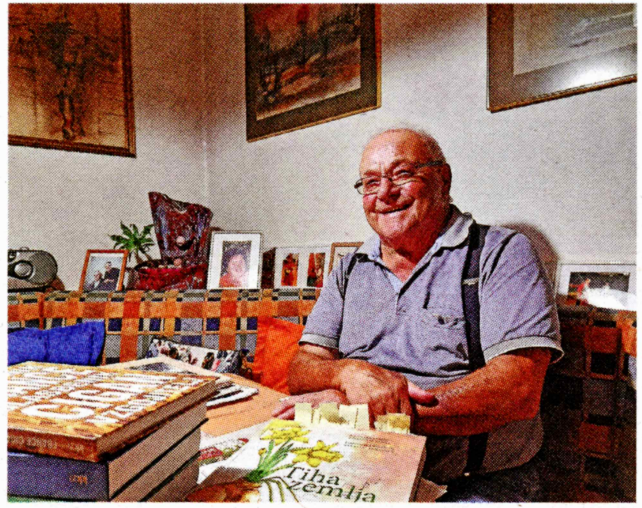

Nužej Tolmaier na svojem domu med pogovorom za Gorenjski glas o monografiji Tiha zemlja / Foto: Jože Košnjek

Pogosto sva se srečevala. Tudi letos na prireditvah, kamor je kljub bolezni še zmogel priti. Na njegovem domu na Verovci pri Radišah sva se pogovarjala o monografiji in zgoščenki Tiha zemlja, v kateri je strnil pesmi z Radiš in okolice. Poslušal sem njegov ganljivi govor na spominski slovesnosti na koroški strani ljubeljskega predora, kjer je bilo tudi taborišče. Sam je, čeprav še kot otrok, skusil, kaj pomeni biti na tujem, v taborišču. Ko je zmogel, je organiziral obiske taborišč, v katerih so bili med vojno zaprti Slovenci. Bil je spoštovanja vreden človek. Slovenec z dušo in srcem, ki je dal svojemu narodu vse, kar je mogel. Hvala! Počivaj v miru!